

Probleme de metodologie în interpretarea imaginilor

Prof. univ. dr. Anca Oroveanu

OBIECTIVE: Cursul își propune să familiarizeze studenții masteranzi cu discuțiile actuale privind istoria artei ca disciplină și consecințele lor asupra modalităților de abordare a imaginii.

CONTINUT:

Cursul va pune în discuție abordări ce pot fi puse în legătură cu ceea ce se desemnează de mai bine de două decenii prin sintagme ca „noua istorie a artei”, „studii vizuale” (*visual studies*) sau „cultură vizuală” (*visual culture*), care au dus la o reconfigurare a istoriei artei ca disciplină, atât în ce privește obiectul/obiectele ei de studiu, cât și în ce privește metodologia ei.

Iată câteva dintre interogările în jurul cărora se configurează cursul:

- în ce fel dialoghează în zilele noastre istoria artei cu alte discipline umaniste și cu ce consecințe? Care este relația dintre istoria artei și studiile vizuale; dintre istoria artei și studiile muzeale și curatoriale, dintre istoria artei și antropologia vizuală? Există o „criză a istoriei artei”?
- care este impactul dezbaterilor în jurul imaginii în ultimele decenii asupra istoriei artei, în particular în urma lansării unor concepte precum cel de *Iconic/Pictorial Turn*?
- cum se poate regândi o problematică îndelung prezentă în istoria artei cum e cea a relației între cuvânt/text și imagine?
- cum este posibilă o istorie a artei sau cum se reconfigurează ea, atunci când se suspendă unele din criteriile tradiționale în raport cu care ea se constituia ca narațiune? Cum poate fi regândită periodizarea în istoria artei prin prisma unor concepte ca cel de anacronism sau unor propuneri ca cea a unei „istorii orizontale” a artei?
- care e soarta unor concepte ca cel de autor, cel de stil, cel de „capodoperă” – fundamentale pentru istoria mai timpurie a artei – în „noua istorie a artei”?
- de ce se ocupă istoria artei: de „opere”? de imagini, oricare ar fi statutul, funcțiile, natura și proveniența lor?
- cum este afectată istoriografia artistică de destabilizarea euro-centrismului și de fenomene ca globalizarea sau „planetarizarea”?
- cum poate fi regândită sau rafinată problematica receptării luând în considerare manifestări recente ale artei, inclusiv cele din zona „intermedialității”? Care este impactul „noilor media” asupra modului de abordare propriu istoriei artei?

Redefinirea obiectului și metodelor istoriei artei va implica și ocazionala revizitare din perspectivă contemporană a unor metode deja tradiționale de abordare a imaginii și a unor texte de referință ale unora dintre reprezentanții acestor metode. Vor fi avuți în vedere autori ca Alois Riegl, Heinrich Wölfflin, Aby Warburg, Erwin Panofsky sau Walter Benjamin, ale căror scrieri au făcut în deceniile din urmă obiectul unor reevaluări cu care e indispensabil ca tineri specialiști să se familiarizeze. Se vor discuta modalități de abordare ca iconologia/iconografia, analiza stilistică, istoria socială a artei, dar și psihanaliza sau semiologia, precum și studiile de gen, în măsura în care istoria și teoria artei în secolul XX le-a integrat în demersurile sale.

Cursul se va sprijini într-o măsură importantă pe seminarii, în cadrul cărora se vor citi și comenta texte relevante pentru problematica mai sus schițată și se vor face analize de imagine inspirate de lecturi privind descrierea și interpretarea operelor de artă. În stabilirea tematicii seminariilor se vor lua în considerare proiectele de masterat ale participanților, astfel încât partea aplicativă a cursului să fie cât mai îndeaproape legată de cercetarea lor.

Teme abordate în semestrul I:

- „Noua istorie a artei”: redefinirea istoriei artei în dialog cu alte discipline (semiologie, psihanaliză, studiile de gen etc.)
- Tradiții neglijate/redescoperite
- Modalități de abordare ale imaginii, pornind de la *Iconic/Pictorial Turn*
- Imagine și cuvânt/text
- Studiile vizuale și istoria artei
- Istoria artei și antropologia vizuală
- Istoria artei și studiile muzeale/curatoriale

- Istoria artei și studiile media

Teme abordate în semestrul II:

- Există o criză a istoriei artei
- Subiecte/obiecte ale istoriei artei
- Conceptul de autor: tentativele de redefinire și repercusiunile lor asupra disciplinei
- Receptare. Poziția spectatorului
- „Capodopere” și imagini comune
- Descriere și interpretare
- Probleme ale periodizării
- „Centru” și „periferie”
- Revizuire ale narațiunilor „canonice” în istoria/istoriile artei și ale „listei canonice” a artiștilor
- Problematika stilului: mai este ea viabilă în istoria artei?
- Globalizarea și istoria globală a artei („World Art History)

RECOMANDĂRI BIBLIOGRAFICE GENERALE

[la care se vor adăuga sugestii suplimentare, în funcție de tema discutată]

*** *Questionnaire on Visual Culture*, October no. 77, Summer 1997

Dana Arnold (ed.): *Art History. Contemporary Perspectives on Method*, Chichester, UK, Wiley-Blackwell, 2010

Michael Baxandall: *Patterns of Intention. On the Historical Explanation of Pictures*, New Haven & London, Yale University Press, 1985

Roland Barthes: « Eléments de sémiologie », in *Le degré zéro de l'écriture*, Paris, Seuil, 1964

Roland Barthes: « La mort de l'auteur », in *Le bruissement de la langue. Essais critiques IV*, Paris, Seuil, 1984

Roland Barthes: *Camera luminoasă. Însemnări despre fotografie*, traducere de Virgil Mleşniță, Cluj, Idea, 2009

Oskar Bätschmann: “A Guide to Interpretation: Art Historical Hermeneutics”, in Claire Farago, Robert Zwijnenberg (eds.), *Compelling Visuality. The Work of Art in and out of History*, Minneapolis and London, University of Minnesota Press, 2003

Hans Belting: *The End of the History of Art?* Chicago, University of Chicago Press, 1987

Hans Belting: *Art History after Modernism*, Chicago, The University of Chicago Press, 2003

Hans Belting, A. Danto, J. Galard, M. Hansmann, N. MacGregor, W. Spies, M. Waschek : *Qu'est-ce qu'un chef d'oeuvre ?* Paris, Gallimard, 2000

Hans Belting, Andrea Buddensieg (eds.): *The Global Art World: Audiences, Markets, and Museums*, Ostfildern, Hatje Cantz, 2009

Walter Benjamin: *Opera de artă în epoca reproductibilității sale tehnice*, traducere de Christian Ferencz-Flatz, editura Tact, 2015

Gottfried Boehm: « Par-delà le langage ? Remarques sur la logique des images », *Trivium*, 1/2008

Gottfried Boehm & W.J.T Mitchell: “Pictorial versus Iconic Turn: Two Letters”, *Culture, Theory and Critique*, 50:2-3/2009

Horst Bredekamp: “A Neglected Tradition? Art History as Bildwissenschaft”, *Critical Inquiry* 29 (Spring 2003)

Horst Bredekamp, *Actul de imagine*, Cluj-Napoca, ed. Tact, 2018

Norman Bryson, Michael Ann Holly, Keith Moxey (eds.): *Visual Culture. Images and Interpretations*, Wesleyan University Press, 1994

Victor Burgin: *The End of Art Theory. Criticism and Postmodernity*, Humanities Press International, New Jersey, 1986

Jill H. Casid, Aruna D'Souza, (eds): *Art History in the Wake of the Global Turn*, Sterling and Francine Clark Art Institute, distributed by Yale University Press, 2014

Mark A. Cheetham, Michael Ann Holly, Keith Moxey (eds.): *The Subjects of Art History. Historical Objects in Contemporary Perspective*, Cambridge University Press, 1998

Georges Didi-Huberman: *Devant l'image*, Ed. de Minuit, 1998

Georges Didi-Huberman: *Devant le temps*, Ed. de Minuit, 2000

Umberto Eco: *Tratat de semiotică generală*, Ed. științifică și enciclopedică, București, 1982

Umberto Eco: *Limitele interpretării*, Ed. Pontica, Constanța, 1996

James Elkins: *Visual Studies. A Skeptical Introduction*, New York and London, Routledge, 2003

James Elkins: *Is Art History Global?* New York and London, Routledge, 2007

Patricia Emison: *The Shaping of Art History. Meditations on a Discipline*, The Pennsylvania State University Press, 2008

Michel Foucault: « Qu'est-ce qu'un auteur? », in *Dits et Écrits, 1954-1988*, I (1954-1969), Paris, Gallimard, 1994

Charles Haxthausen (ed.): *The Two Art Histories: The Museum and the University*, Sterling and Francine Clark Art Institute, distributed by Yale University Press, 2002

Margaret Iversen, Stephen Melville (eds.): *Writing Art History. Disciplinary Departures*, Chicago, University of Chicago Press, 2010

Dan Karholm, Keith Moxey (eds.): *Time in the History of Art. Temporality, Chronology, and Anachrony*, Routledge, 2018

Louis Marin, *Etudes sémiologiques*, Klincksieck, Paris, 1971

Louis Marin : *De la représentation*, Gallimard, 1994

Keith Moxey: *Visual Time. The Image in History*, Durham and London, Duke University Press, 2013

Stephen Melville & Bill Readings (eds.): *Vision and Textuality*, MacMillan, 1995

W.J.T. Mitchell: “The Pictorial Turn”, in *Picture Theory*, University of Chicago Press, 1994

W.J.T. Mitchell. Mark B.N. Hansen: *Critical Terms for Media Studies*, Chicago and London, University of Chicago Press, 2010

Robert S. Nelson & Richard Schiff: *Critical Terms for Art History*, University of Chicago Press, 1996

Piotr Piotrowski: “On the Spatial Turn, or Horizontal Art History”, *Umění/Art*, 5, LVI/2008

Michael Podro: *The Critical Historians of Art*, Yale University Press, 1991

Griselda Pollock: *Differencing the Canon: Feminist Desire and the Writing of Art's Histories*, London and New York , Routledge, 1999

Matthew Rampley et al (eds.): *Art History and Visual Studies. Transnational Discourses and National Frameworks*, Leiden and Boston, Brill, 2012

Meyer Schapiro: “On Some Problems in the Semiotics of Visual Art: Field and Vehicle in Image-Signs”, in Meyer Schapiro, *Theory and Philosophy of Art: Style, Artist and Society*, George Braziller, N.Y., 1994

Paul Smith and Carolyn Wilde (eds.): *A Companion to Art Theory*, Oxford, Blackwell, 2002

Marquard Smith: *Visual Culture Studies. Interviews*, London, Sage Publications, 2008

Westermann, Mariët (ed.): *Anthropologies of Art*, Sterling and Francine Clark Art Institute, distributed by Yale University Press, 2005